

ΚΑΚΟΛΥΡΙ – ΜΑΗΣ 1944

Η περιοχή της Κύμης, τον Μάιο του '44 μοιάζει με καζάνι που βράζει. Οι μάχες του Ε.Λ.Α.Σ στο Παρθέني και στο Ρολόι, τα σαμποτάζ στα ανθρακωρυχεία Αλιβερίου και Πύργου, η επίθεση στο Αλιβέρι και η επίθεση στους Μαλετιάνους με πολύ σοβαρές γερμανικές απώλειες έχουν εξοργίσει τους Γερμανούς.

Στις 16 Μαΐου μαζί με ταγματασφαλίτες μπαίνουν στα χωριά Ανδρονιάνοι, Πύργος και Βίταλο. Καίνε σπίτια και συλλαμβάνουν 30 άτομα.

Το βράδυ της 20^{ης} Μαΐου οι αντάρτες ανατινάζουν μέσα στο λιμάνι της Κύμης ένα γερμανικό ταχύπλοο. Την ίδια βραδιά, άλλη ομάδα επιχειρεί χωρίς αποτέλεσμα την ανατίναξη της Σκοτεινής γέφυρας με μία νάρκη. Οι γύρω αντάρτικες ομάδες αποφασίζουν δεύτερη απόπειρα ανατίναξης της γέφυρας, πιο οργανωμένα αυτή τη φορά, με μιναδόρους οι οποίοι θα τοποθετούσαν δυναμίτη στον κεντρικό πυλώνα της.

Βράδυ 23^{ης} Μαΐου 1944. Ομάδα ανταρτών με επικεφαλής τον Οχτωνιάτη Κώστα Σαπουντζή προχωρά μέσα στη ρεματιά με προορισμό τον κεντρικό πυλώνα της και σκοπό την ανατίναξη της. Η γέφυρα φρουρείται από Γερμανούς όμως οι αντάρτες δεν το γνωρίζουν. Λίγα μέτρα πριν τη γέφυρα θα πέσουν πάνω σε έναν κοιμισμένο Γερμανό φρουρό τον οποίο ο Σαπουντζής θα εκτελέσει με μια ριπή σχεδόν εξ επαφής. Η γερμανική φρουρά θα ξεσηκωθεί και οι σαμποτέρ θα υποχωρήσουν χωρίς απώλειες μέσα από καταιγιστικά γερμανικά πυρά.

Η εικόνα του κατακρεουργημένου, από τη ριπή, Γερμανού σκοπού θα εξοργίσει τους συναδέλφους του. Ήταν η σταγόνα που ξεχείλιζε το ποτήρι! Τον φορτώνουν σε ένα μουλάρι και ξημερώματα Τετάρτης 24 Μαΐου βαδίζουν προς τη βάση τους στις Κονίστρες. Μπαίνουν στο Κακολύρι εξαγριωμένοι, καίνε το νερόμυλο του Παναγιώτη Ρούσσου και συλλαμβάνουν τον Θεοδόσιο Λύκο. Δείχνουν το νεκρό στρατιώτη και φωνάζουν «Παρτιζάν – Παρτιζάν». Οι Κακολύριανοι, μπερδεμένοι, άλλοι αντιλαμβάνονται πως πρόκειται για Γερμανό στρατιώτη εκτελεσμένο από τους αντάρτες και άλλοι θεωρούν ότι ο νεκρός είναι αντάρτης.

Οι Γερμανοί φτάνοντας στην Κονίστρα θα θέσουν σε δημόσια θέα τη σωρό του νεκρού συναδέλφου τους με σκοπό να δείξουν στους κατοίκους την αγριότητα των ανταρτών και να δικαιολογήσουν τη θηριωδία που θα ακολουθήσει.

Κόκκινο πανί για τα Γερμανικά SS των Κονιστρών είναι το γειτονικό Κακολύρι. Γνωρίζουν πως πολλοί κάτοικοι έχουν ενταχθεί στον τακτικό και εφεδρικό ΕΛΑΣ. Γνωρίζουν πως στο χωριό υπάρχει δυνατή ΕΑΜική οργάνωση και πως η μεγάλη πλειοψηφία των κατοίκων υποστηρίζει με τρόφιμα και πληροφορίες τις ένοπλες ομάδες στο βουνό. Ακόμα και οι «φιλήσυχοι» πολίτες έχουν εχθρική στάση απέναντι στους Γερμανούς. Αρνούνται ή κωλυσιεργούν να τους προμηθεύουν με τρόφιμα και εφόδια. Από την άλλη, στα Τάγματα ασφαλείας δεν έχει στρατολογηθεί ούτε ένας Κακολύριανος. Μέσα στο Μάρτη, έχουν κάνει δύο επιδρομές στο χωριό ασκώντας τρομοκρατία, λεηλατώντας και καίγοντας σπίτια.

Περίπου στις 08:00 της 24^{ης} Μαΐου ο Γερμανός, επικεφαλής των SS Κονιστρών, λοχαγός Φον Κέλερ διατάζει αντίποινα στο Κακολύρι. Δύο ώρες αργότερα, εκατό Γερμανοί και Έλληνες των Ταγμάτων Ασφαλείας χωρισμένοι σε δύο ομάδες εισβάλουν στο χωριό με «σχέδιο λαβή». Αλίμονο σε όποιον δεν πρόλαβε ή δεν υποψιάστηκε να καταφύγει στο βουνό και έπεσε στη λαβή του Φον Κέλερ.

«Φωτιά και Τσεκούρι». Οι Κακολύριανοι θα γνωρίζουν τη βία όπως ποτέ ξανά. Κλοπές και λεηλασίες (πάνω από το 90 τοις εκατό τον σπιτιών λεηλατήθηκαν), εμπρησμοί (56 σπίτια,

περίπου τα μισά του χωριού), ξυλοδαρμοί, απειλές, βασανισμοί. Εν ψυχρώ εκτελέσεις ζώων και ανθρώπων.

Βασανίζουν χτυπώντας τα πόδια του, με τα κοντάκια των όπλων, τον πρόεδρο του χωριού Σταμάτη Ράπτη για να καταδώσει σπίτια αντιστασιακών.

Κυνηγούν ακόμα και παιδιά. Εκτελούν εν ψυχρώ τον 14χρονο Μίμη Ζέρβα στην προσπάθεια του να διαφύγει. Λίγη ώρα νωρίτερα έχουν δολοφονήσει τον πατέρα του. Στο χωράφι του, πλέκοντας κοφίνια θα εκτελεστεί και ο Βαγγέλης Σάρλης. Λεπτομέρειες για την αγριότητα της ημέρας εκείνης μπορεί κανείς να βρει άφθονες στο ντοκιμαντέρ του Σταύρου Ιωάννου «Η Ιστορία μιας Μέρας» και στο βιβλίο του Μιχάλη Ποντίκη «Το πορφυρό σημάδι της αιωνιότητας». Στο Κακολύρι κάθε σπίτι έχει μια ιστορία τρόμου να διηγηθεί!

Γερμανοί και ταγματασφαλίτες θα συλλάβουν και θα συγκεντρώσουν στην πλατεία του χωριού, άλλους είκοσι άνδρες. Θα τους δέσουν με σχοινί σε μια μεγάλη ανθρώπινη αλυσίδα και αφού ολοκληρώσουν την πυρπόληση και τη λεηλασία του χωριού θα τους οδηγήσουν στα κρατητήρια στις Κονίστρες.

Το ίδιο απόγευμα μαζί με άλλους έξι κρατούμενους από τα χωριά Πύργος, Ανδρονιάνοι, Βίταλο και Ρολόι θα οδηγηθούν στη Γέφυρα Καδίου – Γιάννηδων. Εκεί που σήμερα βρίσκεται το μνημείο και το εκκλησάκι του Αγίου Συμεών θα διαδραματιστεί η τελευταία πράξη. Το γερμανικό απόσπασμα θα τους εκτελέσει όλους ανά εξάδες ενώ ο επικεφαλής του αποσπάσματος θα δώσει τις χαρακτηριστικές βολές. Πατέρας μαζί με γιο, αδερφός μαζί με αδερφό. Ένας σωρός από πτώματα και μια λίμνη αίματος θα μείνει εκεί που σήμερα στέκεται η εκκλησία.

Οι νεκροί θα ταφούν πολύ πρόχειρα από κατοίκους των Γιάννηδων ενώ την άλλη μέρα οι Γερμανοί θα διατάξουν την κανονική και ομαδική ταφή τους. Τα οστά και των τριάντα θυμάτων σήμερα εκτίθενται σε γυάλινη προθήκη πίσω από το εκκλησάκι.

Η διαδρομή του Δρόμου Θυσίας «Κακολύρι 1944» έχει αφετηρία την Γέφυρα της Σκοτεινής και τερματισμό το εκκλησάκι του Αγίου Συμεών. Τα σημεία της πρώτης και τελευταίας πράξης του δράματος. Διαπερνά δε, κατά το δυνατόν, όλα τα χωριά που έπαιξαν ρόλο στα γεγονότα και πλήρωσαν ακριβά με ζωές και υλικές απώλειες το τίμημα της ελευθερίας.

Οι δρομείς δεν τρέχουν για τη νίκη, τρέχουν για τη μνήμη. Ηττημένοι δεν υπάρχουν! Σε αυτό τον αγώνα είναι όλοι νικητές!